

‘душа’ та опрацьовано анкети, в результаті чого з’ясувалося, що досліджуване поняття тісно пов’язано з людиною та її життям. Це дозволяє помістити вказане слово в ядро ЛСП SEELE / ДУША поряд з основним поняттям душі. Серед іншого було здійснено спробу встановити лексеми, які входять до ЛСП SEELE / ДУША. У ході роботи ми дійшли висновку, що елементи поля не є чимось незалежним, а переплітаються одне з одним, стираючи межі між собою. **Перспективною** подальшого дослідження бачимо розширення ЛСП SEELE / ДУША за рахунок інтеграції у нього нових лексем, встановлення ближньої і далекої периферії, створення ЛСП GEIST / ДУХ, а також лексико-фразеологічного поля (ЛФП) для обох понять, оскільки пропонується стаття виконана в рамках дослідження мовної картини світу німецького народу шляхом аналізу лексико-фразеологічних засобів вербалізації концептів GEIST / ДУХ і SEELE / ДУША в німецькій мові.

Література

Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография / Ю. Н. Караулов. – М.: Наука, 1976. – 355 с. Помпаева Г. В. Понятие “поля” в современных лингвистических исследованиях / Г. В. Помпаева // Гезрлт. – 2005. – № 1,2. – С.124-127. – Режим доступу: http://www.lib.kalmsu.ru/Text/TRUD/Pompaeva_GV/p001.pdf Рубцов И. Н. Семантические поля как способ реализации языковых картин мира / И. Н. Рубцов // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2008. – Вып. 60. – С. 231-236. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/semanticheskie-polya-kak-sposob-realizatsii-yazykovyh-kartin-mira> Langenscheidts Großwörterbuch. Deutsch als Fremdsprache [herausgegeben von Prof. Dr. Götz]. – Berlin, München: Langenscheidt, 2008. – 1307 S. Wahrig G. Deutsches Wörterbuch / G. Wahrig. – Gütersloh-München: Bertelsmann Lexikon Verlag, 1992. – 1493 S. Willkop E.-M., Wiemer C. Auf neuen Wegen. Deutsch als Fremdsprache für die Mittelstufe und Oberstufe / E.-M. Willkop, C. Wiemer. – München: Max Hueber Verlag, 2003. – 280 S. Wortschatz-Portal der Universität Leipzig. – Режим доступу: <http://wortschatz.uni-leipzig.de/abfrage/>

УДК: 811.111:81'276.4:77

ТИМОЩУК Т.І.

(Запорізький національний технічний університет)

ВПЛИВ ЗАКОНУ МОВНОЇ ЕКОНОМІЇ НА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ТА ЖАРГОННОЇ ЛЕКСИКИ СФЕРИ КІНЕМАТОГРАФУ

У статті розглядається реалізація принципу мовної економії у процесі створення англomовної термінологічної та жаргонної лексики сфери кінематографу. Здійснюється аналіз лексичних одиниць, утворених способом скорочення, та визначається роль даного способу у формуванні сучасної лексики кінематографічної галузі.

Ключові слова: лексична одиниця, закон мовної економії, усічення, аббревіація, телескопія.

Тимошук Т.І. Влияние закона языковой экономии на формирование англоязычной терминологической и жаргонной лексики сферы кинематографа. В статье рассматривается реализация принципа языковой экономии в процессе создания англоязычной терминологической и жаргонной лексики сферы кинематографа. Проводится анализ лексических единиц, образованных способом сокращения, а также определяется роль данного способа в процессе формирования современной лексики кинематографической сферы.

Ключевые слова: лексическая единица, закон языковой экономии, усечение, аббревиация, телескопия.

Tymoshchuk T.I. The influence of the language economy law on the formation of the English terms and slangisms within the cinematographic sphere. The article deals with the implementation of the language economy law in the process of forming the English terms and slangisms of the cinematographic sphere. The analysis of the lexical units, which were formed with the help of contraction, has been accomplished. The role of the way of word-building in the process of modern cinematographic vocabulary formation has been defined.

Key words: lexical unit, the law of language economy, clipping, abbreviation, blending.

Останнім часом із розвитком сучасних технологій спостерігається тенденція до економії часу, мовних та фізичних зусиль. Це явище знаходить своє відбиття у мові, яка реагує на потреби мовців та створює ресурси для оволодіння знань про навколишню дійсність.

Завдяки своїй динамічності, мова здатна безперервно розвиватись та оновлювати свої ресурси. Водночас, із розвитком виражальних засобів відбувається їх оптимізація. Г.Пауль зазначає, що «Загалом для мовної діяльності притаманна певна тенденція до ощадливості» [Пауль 1960, с. 372]. Це явище можна назвати законом мовної економії. **Актуальність** зумовлена необхідністю дослідження шляхів, способів та механізмів утворення нових одиниць, зокрема і встановлення ролі принципу мовної економії у формуванні нових лексем.

Об’єктом нашого дослідження є англomовний лексикон кінематографічної галузі, який складається із термінологічної та жаргонної лексики. Оскільки під час дії закону мовної економії відбувається заощадження мовних ресурсів, їх оптимізація, то **предмет** нашого дослідження

становитимуть механізми формування таких лексичних одиниць, як усічені слова, літерні абрєвіатури та телескопізми.

Основна **мета** полягає у встановленні впливу принципу мовної економії на формування англомовної термінологічної та жаргонної лексики в межах кінематографічної галузі. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розглянути скорочення як один із основних способів формування лексичних одиниць кіногалузі в межах дії закону мовної економії;
- охарактеризувати лексеми, утворені способом скорочення;
- встановити роль лексичних скорочень у процесі формування кінематографічного лексикону.

Такий спосіб словотвору як скорочення характеризується процесом зменшення кількості фонем і/або морфем у складі існуючих в мові слів або словосполучень без зміни їхнього лексико-граматичного значення/категорії, внаслідок чого з'являється нова номінативна одиниця або варіант початкової одиниці.

На думку науковців, скорочення лексичних одиниць бувають трьох типів:

1. усічені слова, наприклад (*pic, exec, distrib*);
2. літерні абрєвіатури, такі, як (*CGI, CU, MPAA*);
3. телескопізми (*cinplex, filmama, kodactor*) [Бортничук 1988, с. 161].

Як зауважує В.А. Судовцев, у сучасній англомовній науковій літературі спостерігається тенденція до збільшення кількості різних скорочень усіх морфологічних класів слів, утворення нових лексем шляхом скорочення вже існуючих, що є наслідком інформаційної оптимізації повідомлень і прагнення комунікації до мінімізації складності знаків [Судовцев 1989, с. 61]. З цим твердженням неможливо не погодитись, оскільки люди прагнуть економії як часу, такі і ресурсів (зокрема мовних), що спричиняє виникнення та розповсюдження даних способів словотвору.

Відтак, на сучасному етапі розвитку англійської мови спостерігається зростання кількості усічених слів, зокрема в словниковому складі кінематографічної галузі можна знайти такі одиниці, як: *prod (producer), distrib (distributor), sync (synchronization), pic (picture), Warner Bros. (Brothers), exec (executor)*. Такі повноскладові лексеми, як *producer, distributor, synchronization, picture, executor*, відносяться до складу терміносистеми лексикону кіногалузі, тобто є термінами. А їхні усічені форми, в свою чергу, формують професійний сленг (жаргон) мовців цієї галузі. Вони мають дещо фамільярний відтінок та вживаються в повсякденному неофіційному спілкуванні.

Іншим механізмом скорочення вихідних мовних одиниць є літерна абрєвіація. Літерні абрєвіатури – це слова, утворені шляхом складання початкових літер слів. Цей спосіб є достатньо продуктивним, про що свідчить велика кількість лексичних одиниць, утворених саме цим способом словотвору. Продуктивність абрєвіації спостерігається також серед одиниць кінематографічного лексикону. Вони номінують загалом спеціальні терміни, складні назви технічних засобів та назви організацій. До першої групи належать такі одиниці, як *CGI – computer-generated imagery, CU – close-up, f/x – special effects, FYC – for your consideration, LS – long shot, OTS – over-the-shoulder shot, p.a – personal appearance, P.O.V. shot – “суб’єктивний кадр”, v.o. – voice-over*.

Лексеми *VCK – video-cassette recorder, VTR – video tape recorder та DVD – digital versatile disc* є прикладами технічних засобів, такі абрєвіації, як *MPAA – Motion Picture Association of America та NTSC – National Television System Committee* слугують прикладами абрєвіатурних назв організацій. Розвиток сучасних технологій сфери кінематографу сприяв виникненню таких абрєвіатур з цифровими елементами, як *3D (D digital), 4D, 5D*. Ці одиниці пов'язані, передусім, із виникненням та розвитком цифрового (*digital*) кіно – нового, сучасного етапу світового кінематографу.

Таким чином, ми можемо простежити тенденцію до створення абрєвіатурних назв, які виникають внаслідок прагнення мовців до лаконічності. Особливість абрєвіації, як способу словотворення, полягає в тому, що вона спрямована на створення більш компактних порівняно з вихідними структурами (словосполученнями або реченнями) номінацій-синонімів.

Серед одиниць лексикону кіногалузі можна виділити слова, утворені телескопійним способом. Результати дослідження одиниць ілюструють той факт, що основними структурними елементами в складі слів-телескопізмів є такі одиниці, як **-plex** (*Cineplex, multiplex, twelveplex*), **cine(ma)-** (*cinemaddict, cinemag, cinemake, cinemama, cinemarionette, cinecamera, cineaste, cinemelodrama, cinementhusiast, cinemexploration*), **film-** (*filmama, filmite*), **kod(ak)-** (*kodactor, kodactress*), **screen-** (*screenette*).

Елемент **-plex**, що є “уламком” [Зацний 2001, с. 56] слова *complex*, був утворений у результаті усичення цього слова. Похідні, утворені за допомогою цього усичено слова мають значення “комплекс кінотеатрів, розміщених в одному приміщенні” (*Cineplex, multiplex*). Комплекс *twelveplex* нараховує дванадцять таких залів в одному кінотеатрі.

Лексеми із елементом **cine(ma)-** мають значення приналежності до кіногалузі. Так, наприклад, *cinemag* (*cinema+magazine*) має значення “кіножурналу”, *cinecamera* (*cinema+camera*) – “кінокамера” і т.д.

Виникнення лексем із елементом **kodak** пов’язане із виникненням бренду камер *Kodak* в світі кінематографу. Датою офіційної реєстрації цієї марки є 4 вересня 1888 року, а вже в 90-х роках XIX століття слово *Kodak* вживається синонімічно зі словом *camera*. Тому кінець XIX – початок XX століття слід вважати періодом виникнення лексичних одиниць із елементом **kod(ak) -** (*kodactor, kodactress*), які мають значення “кіноактора” та, відповідно, “кіноакторки”.

За механізмами творення та структурною будовою телескопійні слова можуть бути поділені на наступні групи:

- 1) злиття неповного слова з повним (*cinecamera cinema+camera, cinemelodrama cinema+melodrama, cinemexploration cinema+exploration, cinementhusiast cinema+enthusiast, kodactor kodak+actor, kodactress kodak+actress etc.*);
- 2) злиття повного слова з неповним (*twelveplex twelve+complex, multiplex multi+complex, filmite film+flickerite, screenette screen+marionette*);
- 3) злиття двох неповних слів (*cinemag cinema+magazine*);
- 4) злиття двох основ з елементом накладення однієї основи на іншу (*cinemaddict, cinemake, filmama*).

Наведені вище приклади ілюструють той факт, що існує багато комбінацій утворення слів-телескопізмів. А також слід зауважити, що переважна кількість слів (80% всіх проаналізованих нами телескопійних лексем) мають стилістичне та емоційне забарвлення. Усі 80% телескопійних слів належать до жаргонної лексики кіногалузі та характеризуються пейоративною конотацією та деякою фамільярністю.

Таким чином, на основі аналізу способів утворення лексики кінематографу можна зробити такі **висновки**, що в процесі створення кінематографічного лексикону важливу роль відіграє закон мовної економії, дія якого знаходить своє відбиття у створенні лексичних одиниць таким способом словотвору, як скорочення (усичення, абрєвіатури та телескопізми). Про продуктивність даного способу словотвору свідчить велика кількість скорочень, які утворились у сучасному словнику кінематографічної галузі. Це явище дозволяє нам також говорити про тенденцію економії мовних ресурсів, яка, в свою чергу, не виключає емоційність та експресивність виражальних засобів.

Перспективами наших подальших студій може стати дослідження продуктивних способів словотворення кінематографічної лексики у діахронічному аспекті.

Література

- Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке [Учеб. пособие для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Е.Н. Бортничук, И.В. Василенко, Л.П. Пастушенко; под ред. Ю.А. Жлуктенко. – К.: Вища шк., 1988. – 261 с. *Зацний Ю.А.* Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови / Ю.А. Зацний, Т.О. Пахомова. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. – 243 с. *Зацний Ю.А.* Новая общественно-политическая лексика и фразеология английского языка / Ю.А. Зацний, В.Н. Бутов. – Запорожье: Запорожский государственный университет, 2000. – 200 с. *Пауль Г.* Принципы истории языка / Г. Пауль. – М.: Изд-во "Иностранной литературы", 1960. – 499 с. *Судовцев В.А.* Научно-техническая информация и перевод / В.А. Судовцев. – М.: Высш. шк., 1989. – 232 с. *Online etymology dictionary* [Електронний ресурс]. – Access mode: <http://www.etymonline.com>